

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ประเภทการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation 's Study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงาน ความฉลาดทางจริยธรรม และความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัดและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงาน ความฉลาดทางจริยธรรม กับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 322 คน ซึ่งเลือกโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม 1 ชุด จำนวน 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด จำนวน 36 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามคุณลักษณะของงานของพยาบาลห้องผ่าตัด จำนวน 29 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความฉลาดทางจริยธรรมของพยาบาลห้องผ่าตัด จำนวน 27 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 2 ถึงตอนที่ 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยที่แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มี 5 ระดับ และแบบสอบถามตอนที่ 4 มี 4 ระดับ แบบสอบถามทั้งหมดผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบโครงสร้างและความครอบคลุมของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา ความหมายของข้อคำถาม หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 30 คน และหาความเที่ยง (Reliability) แบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความสามารถในการปฏิบัติงาน แบบสอบถามคุณลักษณะของงาน และแบบสอบถามความฉลาดทางจริยธรรม เท่ากับ .95, .83, และ .81 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยด้วยตนเองกับโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร และใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงพยาบาลในต่างจังหวัด และขอความร่วมมือจากฝ่ายการพยาบาลในการเก็บและรวบรวมแบบสอบถาม จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น 357 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับและสมบูรณ์สำหรับการ

นำมาวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 322 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.20 ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 78 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ถึงวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2550

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับสูงทุกด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านกิจกรรมการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.23 รองลงมาได้แก่ ด้านการปรับตัว ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริการ และส่งเสริมสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09, 3.94, 3.86, และ 3.80 ตามลำดับ ความสามารถในด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.42 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

2. คุณลักษณะของงาน ของพยาบาลห้องผ่าตัดโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ความสำคัญของงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.71 รองลงมาคือด้านความหลากหลายของงาน และด้านความมีอิสระในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และ 3.90 ตามลำดับ ด้านผลป้อนกลับของงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.51

3. ความฉลาดทางจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับสูง 6 ด้าน คือความสุภาพอ่อนโยน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.73 รองลงมาคือ ความรู้รักสามัคคี ความเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย (\bar{X} = 3.65, 3.61, 3.75, 3.59 และ 3.54 ตามลำดับ) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับปานกลางมี 3 ด้าน คือ ความเสียสละ ความอดทน และความเมตตากรุณา (\bar{X} = 3.48, 3.28 และ 3.25 ตามลำดับ)

4. คุณลักษณะของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=0.60$) และความฉลาดทางจริยธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=0.46$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ

1.1 ความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด

ความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัดอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 แสดงให้เห็นว่าในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในกิจกรรมการผ่าตัดหลายประเภท พยาบาลผ่าตัดต้องปรับตัวเรียนรู้ให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เหล่านั้นได้อย่างคล่องแคล่ว ในขณะที่ต้องมุ่งมันดูแลผู้ป่วยโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการดูแลผู้ป่วย ให้ได้รับความปลอดภัยและไม่มีภาวะแทรกซ้อน ทั้งก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัดในห้องพักฟื้น รวมทั้งการรักษาสิทธิผู้ป่วย ซึ่งต้องการพยาบาลที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานขั้นวิชาชีพ (Nelson, 1999) ต้องประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติทางการพยาบาลต่อบุคคลและครอบครัว เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ถูกต้องครบถ้วน เหมาะสม และจากการที่ในปัจจุบันมีระบบการประกันคุณภาพบริการพยาบาลมาใช้ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อให้ประชาชนมั่นใจในบริการพยาบาล สภาการพยาบาลจึงได้มีการกำหนดให้มีการต่ออายุใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลทุก 5 ปี และกำหนดให้มีการปฏิบัติพยาบาลขั้นสูง (Advanced practice nursing) ขึ้นโดยให้การรับรอง "ผู้เชี่ยวชาญการพยาบาลในคลินิก" (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2546) ตามขั้นตอนของกฎหมาย นอกจากนี้การที่รัฐบาลใช้ E-government และเพิ่มศักยภาพความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศด้านบริการสุขภาพ ส่งผลให้สถานบริการด้านสุขภาพระดับตติยภูมิต้องมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการให้ความสำคัญในด้านการใช้ภาษาต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติพยาบาลในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ จำต้องมีการปรับตัวเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถที่นอกเหนือจากศาสตร์ทางการพยาบาล อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ การสืบค้นข้อมูล การใช้ภาษาต่างประเทศ ความรู้เชิงธุรกิจ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง (สำนักการพยาบาล, 2547) โดยเฉพาะองค์การพยาบาล โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นแหล่งคาดหวังว่าจะเป็นพื้นที่ที่จะสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาชีพที่มีคุณภาพ เพราะปฏิบัติงานอยู่ในแวดวงทางวิชาการทางการแพทย์ที่มีความก้าวหน้าตลอดเวลา และมีความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ พยาบาลวิชาชีพจำต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถ ศักยภาพในตน เพื่อสร้างผลผลิตทางด้านบริการพยาบาล องค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีคุณภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและตนเองตลอดไป

ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านกิจกรรมการทำงานมีอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ความสามารถปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลตามหลักปราชญ์จากเชื่อได้อย่างครบถ้วน

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.62 (จากตารางที่ 5) อธิบายได้ว่า โดยบทบาทหน้าที่หลักของพยาบาล ในการให้บริการผู้ป่วยในห้องผ่าตัด ต้องให้กิจกรรมการพยาบาลที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานวิชาชีพ และตรงตามความต้องการของผู้ป่วย ให้ผู้ป่วยได้รับความปลอดภัยในการดูแลรักษาด้วยการผ่าตัดทุกระยะ ทั้งก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัด โดยที่คำนึงถึงผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ให้การดูแลที่มุ่งเน้นความเป็นองค์รวม มีการสื่อสารกับทีมบุคลากร และผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังต้องมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ของใช้ให้พร้อมใช้ (กัญญา ออประเสริฐ, 2543) กิจกรรมการพยาบาลในห้องผ่าตัดต้องกระทำ โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและเทคนิคปลอดเชื้อ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ และรักษาสภาวะปลอดเชื้อในห้องผ่าตัด บริเวณผ่าตัด การเตรียมเครื่องมือด้วยวิธีการสะอาดปราศจากเชื้อ (Sterile technique) และให้มีเครื่องมือครบถ้วนสำหรับการผ่าตัดนั้นๆ การเปิดของใช้อย่างถูกต้องตามเทคนิคปลอดเชื้อ รมัดระวังการส่งของปลอดเชื้อในบริเวณผ่าตัด (Sterile field) การเปลี่ยนรองเท้าเข้าห้องผ่าตัด การเข้าออกห้องผ่าตัด การแต่งกายของทีมผ่าตัด อีกทั้งควบคุมดูแลบุคลากรในทีมผ่าตัดให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องผ่าตัดและเทคนิคปลอดเชื้ออย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับที่ McGarvey et al. (2000) ที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ ตั้งแต่การดูแลความสะอาดสิ่งแวดล้อมในห้องผ่าตัด การเตรียมและทำความสะอาดเครื่องมือในการผ่าตัด การดูแลอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้ปราศจากเชื้อและพร้อมใช้งาน การส่งเครื่องมือผ่าตัด และศรีเวียงแก้ว เต็งเกียรติตระกูล และคณะ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า พยาบาลห้องผ่าตัดมีภาระงานที่ต้องทำหลายอย่างเพื่อให้ได้มาตรฐานในการปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพในห้องผ่าตัด ประการสำคัญคือการประยุกต์ความรู้ด้านการปลอดเชื้อ และเทคนิคต่างๆ ที่ จะช่วยให้ผู้ป่วยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลตามหลักปราศจากเชื้อได้อย่างครบถ้วน มีการรับรู้อยู่ในระดับสูงมาก

ความสามารถด้านการปรับตัว อยู่ในระดับสูงรองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 อธิบายได้ว่า พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดรับรู้ถึงพฤติกรรมการทำงานของตนและตระหนักถึงความแตกต่างของผู้ร่วมงาน ซึ่งต้องทำงานร่วมกัน ทั้งบุคลากรในทีมสุขภาพ ผู้ป่วยและญาติ ต้องมีความสามารถในการประสานงานกับศัลยแพทย์ วิศวกร แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการตรวจพิเศษต่างๆ และบุคลากรในทีมสุขภาพอื่นๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการประเมินปัญหา ได้รับการดูแลอย่างมีระบบ ภายใต้เป้าหมายในการดูแลเดียวกัน คือฟื้นฟูสภาพภายหลังการผ่าตัดและการได้รับยาสลบอย่างรวดเร็ว ปลอดภัยและสุขสบาย ในขณะที่ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การปฏิบัติงานของพยาบาล ซึ่งเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีภาระหน้าที่ในการดูแล (Caring) ต้องทำงานร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์หลายสาขาซึ่งต้องมีการยอมรับในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน ดังการศึกษา ของ วันเพ็ญ เส้นศูนย์ (2544) ที่ศึกษาบทบาทและหน้าที่ที่พึงประสงค์ของพยาบาลห้องผ่าตัดในปี พ.ศ. 2553 พบบทบาทหนึ่งคือการ

ประสานงาน การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ อีกทั้งการพยาบาลผ่าตัดมีลักษณะเป็นพลวัตร และมีจุดมุ่งหมายคือการดูแลผู้ป่วย รวมถึงสภาพแวดล้อมและการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ป่วยและญาติ (Gruenderman and Fernsebner, 1995) พยาบาลผู้ปฏิบัติงานต้องมีความสามารถในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พร้อมความต้องการข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย พร้อมทั้งปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เพื่อรักษาความมีคุณภาพ ได้มาตรฐานในการบริการพยาบาลห้องผ่าตัด

ความสามารถด้านการพัฒนาตนเอง ของพยาบาลห้องผ่าตัดอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 เพราะในสถานการณ์ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผ่าตัดหลายประเภท พยาบาลห้องผ่าตัดต้องเรียนรู้ให้มีความเข้าใจและสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เหล่านั้นได้อย่างคล่องแคล่ว ในขณะที่ ต้องมุ่งมั่นดูแลผู้ป่วยให้ได้รับความปลอดภัย ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ตลอดระยะเวลาที่อยู่ในห้องผ่าตัด บนพื้นฐานความรู้ ความชำนาญที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นพยาบาลส่งเครื่องมือ พยาบาลช่วยเหลือรอบนอก หรือพยาบาลห้องพักฟื้น พยาบาลห้องผ่าตัดจึงควรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ การเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน อยู่ตลอดเวลาจะช่วยให้การผ่าตัดราบรื่น ลดระยะเวลาของการฟื้นจากการได้รับยาสลบ ลดค่าใช้จ่าย ลดระยะเวลาในการผ่าตัด สอดคล้องกับการศึกษาของวันเพ็ญ เส้นศูนย์ (2544) ที่พบว่า บทบาทและหน้าที่ที่พึงประสงค์ของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดในปี พ.ศ. 2553 บทบาทหนึ่งคือการพัฒนาวิชาชีพและตนเอง อีกทั้ง พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2534) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมในการปฏิบัติของพยาบาลที่มีคุณภาพนั้น พยาบาลต้องมีการพัฒนาตนเองในทุกด้าน โดยเฉพาะทางด้านวิชาชีพจะต้องมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ คุณธรรมและสติปัญญา ซึ่งจะส่งผลสะท้อนต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลในภาพรวม การวิจัยครั้งนี้ซึ่งพบว่า ความสามารถด้านการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับสูง ทั้งโดยรวมและรายข้อทุกข้อ

ความสามารถด้านการบริหารจัดการ มีการรับรู้อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 เพราะพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ นอกจากต้องปฏิบัติหน้าที่หลักด้านการพยาบาลแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ด้านการบริหารจัดการ เช่น การกำหนดแนวทางการปฏิบัติทางการพยาบาลแก่ผู้ป่วยอย่างครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ และมีความต่อเนื่อง ตั้งแต่ระยะก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และภายหลังการผ่าตัด (กันยา ออประเสริฐ, 2541) จักระบบการปฏิบัติพยาบาลได้อย่างครอบคลุม ดูแลให้กระบวนการผ่าตัดดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (กันยา ออประเสริฐ, 2543) การวางแผนการพยาบาล มีการมอบหมายงานให้สอดคล้องกับศักยภาพการปฏิบัติงานของพยาบาล การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการควบคุมสิ่งแวดล้อม การจัดระบบข้อมูล เวชภัณฑ์ การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ทางการ

พยาบาลผ่าตัดให้เหมาะสมกับการบริการผู้ป่วยผ่าตัด (ศิริพร พุทธะรังษี, 2546) สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีเวียงแก้ว เต็งเกียรติตระกูล และคณะ (2548) ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดมีภาระงานที่ต้องทำหลายอย่างเพื่อให้ได้มาตรฐานในการปฏิบัติงาน เช่น การติดต่อประสานงาน การร่วมวางแผนการดูแลผู้ป่วยที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละรายกับบุคลากรทีมสุขภาพอื่นๆ ทั้งในหน่วยงานและนอกหน่วยงาน

ความสามารถด้านกิจกรรมการบริการและส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อธิบายได้ว่า พยาบาลห้องผ่าตัดตระหนักถึงบทบาทเชิงวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมตลอดระยะเวลาของการผ่าตัด ทั้งการใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่มารับบริการ การให้ความรู้แก่บุคลากรอื่นๆ ในการดูแลผู้ป่วย โดยการสอน แนะนำ ที่เป็นไปตามแนวมาตรฐานการปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพการพยาบาลในห้องผ่าตัดของสมาคมพยาบาลห้องผ่าตัดแห่งอเมริกา (AORN, 2004) และ พบว่า พยาบาลห้องผ่าตัดมีความสามารถใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่มารับการผ่าตัดได้อย่างถูกต้อง และสามารถให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้ป่วยและญาติในการปฏิบัติตัวทั้งก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัดได้อย่างครอบคลุม ดังที่สมหมาย หิรัญนุช (2541 อ้างถึงใน จิราภรณ์ ศานติสุข, 2549) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์การปรับระบบงานทางการพยาบาลทางด้านการบริการพยาบาลว่าต้องเน้นนโยบายการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ตามกรอบแนวคิดความต้องการพื้นฐานของผู้ใช้บริการ ให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว มีความพึงพอใจในบริการ และได้รับการคุ้มครองตามสิทธิของผู้ป่วยที่พึงมีพึงได้ อีกทั้งการให้คำแนะนำ และการให้ข้อมูลการปฏิบัติตัวเพื่อสุขภาพที่เหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของผู้ป่วย เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ John (1985) ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะกระตุ้นให้บุคคลหนึ่งมีการดูแลตนเองทางด้านสุขภาพอนามัย ต้องประกอบด้วย การสอนผู้ป่วยทางด้านสุขภาพอนามัย การสร้างการยอมรับในผู้ป่วยในแนวความคิดจากนักจิตวิทยาและนักพฤติกรรมที่ว่า ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยของบุคคลจะมีผลต่อการเจ็บป่วยและการรักษาโรคนั้นๆ และผู้ป่วยต้องมีการช่วยเหลือตนเอง โดยยอมรับที่จะปฏิบัติตัวตามการสอนและความรู้ที่ตนได้รับจากคำแนะนำของทั้งแพทย์และพยาบาล จากทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรม (Orem, 1980 อ้างถึงในรัตนา ทองสวัสดิ์ 2541) พบว่า มีส่วนประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการดูแลตนเอง คือ ผู้ที่มีความสามารถในการดูแลตนเอง เพื่อการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองนั้น โดยการขอรับบริการระบบการดูแลตนเอง ส่วนความต้องการการดูแลตนเองในการรักษาพยาบาลสามารถประเมินได้จากการดูแลตนเองขณะเป็นโรคได้มากน้อยเพียงใด และการให้บริการทางการพยาบาลซึ่งขึ้นกับความสามารถของพยาบาลที่จะรับรู้และแปลข้อมูลจากผู้ป่วยและญาติถึงความต้องการในการให้ความช่วยเหลือ

พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดมีความสามารถด้านวิชาการ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 3.42 อธิบายได้ว่าวิชาชีพพยาบาลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากมีความรู้ทางวิชาการใหม่ๆ เข้ามาอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง ผันแปรไปตามสภาวะของนโยบายหรือเทคโนโลยีใหม่ที่น่าเข้ามาใช้ในการผ่าตัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพยาบาลผ่าตัด ที่เป็นการปฏิบัติกิจกรรมของพยาบาลวิชาชีพเฉพาะทาง ที่ต้องอาศัยความสามารถที่มีความชำนาญจากประสบการณ์ทางการพยาบาล เพราะเป็นงานที่ปฏิบัติในช่วงวิกฤตของมนุษย์ เกิดความบกพร่องในการปฏิบัติงานไม่ได้ อีกทั้งมีการนำแนวคิดการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (Hospital Accreditation) มาใช้ในโรงพยาบาล จึงอาจทำให้พยาบาลห้องผ่าตัดมีเวลาในด้านวิชาการน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำวิจัยหรือมีส่วนร่วมกับการวิจัย หรือการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางาน รวมถึงการจัดทำเอกสารและคู่มือการปฏิบัติการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยและครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของพัชรี สายสฤติ และยุพิน อังสุโรจน์ (2544) ที่พบว่าพฤติกรรมปฏิบัติงานด้านการวิจัยทางการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่พยาบาลต้องเน้นการจัดทำคู่มือหรือมาตรฐานในการปฏิบัติพยาบาลห้องผ่าตัด เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ร่วมงาน และการถ่ายทอดความรู้หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ร่วมงานในทีมการพยาบาลผ่าตัดได้ ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.82$ และ 3.51 ตามลำดับ) เพราะเป็นสิ่งที่พยาบาลวิชาชีพต้องกระทำ เป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานการพยาบาลในห้องผ่าตัดของพยาบาล (AORN, 2004) จึงทำให้พยาบาลห้องผ่าตัดให้ความรู้ในการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยและครอบครัว รวมทั้งการทำวิจัย การมีส่วนร่วมในการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ ยังดำเนินการได้ไม่เต็มที่ ทำให้ความสามารถด้านวิชาการนี้อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปได้ว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐนั้นเป็นการปฏิบัติพยาบาลที่ต้องดูแลผู้ป่วยตลอดทุกระยะการผ่าตัด ทั้งก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัด ที่ต้องอาศัยความรู้ ทักษะ ความชำนาญเฉพาะทาง เพราะการเจ็บป่วยมีความซับซ้อนมากขึ้น มีการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการรักษาด้านการผ่าตัดที่มีการพัฒนาตลอดเวลา พยาบาลห้องผ่าตัดต้องมีความรู้ความสามารถทั้งการพยาบาลพื้นฐานและทักษะความชำนาญเฉพาะทางควบคู่กันไปตลอดเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ในทีมผ่าตัด จึงต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานพยาบาลห้องผ่าตัดได้อย่างเหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่ต้องรักษามาตรฐานวิชาชีพให้ผู้ป่วยที่เข้ารับการผ่าตัดมีความปลอดภัย และมีประสิทธิภาพในการดูแลรักษาสูงสุด

1.2 คุณลักษณะของงาน ของพยาบาลห้องผ่าตัด

คุณลักษณะของงาน ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 แสดงให้เห็นว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในงาน การพยาบาลผ่าตัด รับรู้ลักษณะงานที่ปฏิบัติอยู่ว่าเป็นลักษณะงานที่ดี มีความสำคัญ ทำให้เกิด ความพอใจและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ทำงานได้เต็มกำลังความสามารถและ คักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Hackman and Oldham (1998) ที่กล่าวว่า การ จัดคุณลักษณะงานให้มีรูปแบบที่ดี จะเป็นเสมือนแรงจูงใจในการทำงาน ที่จะทำให้นุคนครู้สึก อยากรทำงาน เกิดความสุขในการทำงาน โดยแรงจูงใจเกิดจากการรับรู้ผลการปฏิบัติงานที่ทำไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของงาน 5 ด้านคือ ความหลากหลายของงาน ความมีเอกลักษณ์ของ งาน ความสำคัญของงาน ความมีอิสระในการทำงาน และผลป้อนกลับของงาน การศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อูมาพร วงศ์ประยูร (2545) และนลินี เกิดประสงค์ (2547) ที่พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีการรับรู้คุณลักษณะงานอยู่ในระดับสูง

คุณลักษณะของงานด้านความสำคัญของงาน มีลักษณะเด่นอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X} = 4.71$) อธิบายได้ว่า วิชาชีพพยาบาลถือได้ว่าเป็นวิชาชีพที่มีความเสียสละต่อผู้ป่วยหรือ ผู้ใช้บริการ และตระหนักถึงการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ จากพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2540 ที่ให้ความสำคัญต่อการให้บริการของพยาบาลว่าต้องให้บริการ พยาบาลโดยไม่คำนึงถึงฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สังคม หรือลัทธิทางการเมือง ซึ่งรวมถึง งานบริการทางห้องผ่าตัดทำโดยมุ่งประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นสำคัญด้วยเช่นกัน อีกทั้งต้องมี คุณลักษณะเฉพาะที่ต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและเทคนิคปลอดภัย ต้องใช้ความรอบคอบ ระมัดระวังเป็นอย่างมาก ผิดพลาดไม่ได้เพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ป่วย ทั้งยังต้องคำนึงการรักษา ความลับเรื่องส่วนตัวและการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย และพยาบาลห้องผ่าตัดต้องร่วมมือ ประสานงาน ทำงานร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วยก่อให้เกิดความพึง พอใจต่อผู้ป่วยหรือผู้ให้บริการ นับเป็นเหตุผลที่พยาบาลห้องผ่าตัดตระหนักถึงความสำคัญของ งานที่ปฏิบัติอยู่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Roedel & Nystrom (1988) ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพ มีการรับรู้คุณลักษณะของงานด้านความสำคัญของงานอยู่ในระดับสูง

คุณลักษณะของงาน ด้านความหลากหลายของงาน อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.39$) เนื่องจากคุณลักษณะงานทางห้องผ่าตัด พยาบาลผ่าตัดนอกจากต้องปฏิบัติหน้าที่หลักด้านการ พยาบาลแล้วยังต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานระหว่างทีมผ่าตัด เพราะห้อง ผ่าตัดเป็นแหล่งรวมของบุคลากรหลายสาขา หลายระดับ เป็นแหล่งรวมเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย ซึ่งมีคุณค่าและราคาสูง พยาบาลห้องผ่าตัดต้องมีการเฝ้าระวังและดูแลความ เรียบร้อยในการให้กิจกรรมพยาบาล โดยใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และความสามารถใน

การปฏิบัติการบริการพยาบาลหลายๆ อย่างพร้อมกัน ตั้งแต่ระยะก่อนผ่าตัด ระหว่างผ่าตัด และหลังผ่าตัด ช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลแบบองค์รวม ทำให้พยาบาล ห้องผ่าตัด ต้องมีความรู้ความสามารถหลายด้าน มีความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ว่าเป็นงานที่มีคุณลักษณะหลากหลายแตกต่างกันออกไป ดังที่ West (2000) ได้ศึกษาการใช้กระบวนการพยาบาลในการผ่าตัด พบว่าการทำงานทางการพยาบาลห้องผ่าตัดมีความสำคัญทั้งด้านอารมณ์และหน้าที่ ต้องมีความรู้ด้านเทคนิค มีความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือพิเศษต่างๆ ซึ่งสิ่งต่างๆ ดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบของพยาบาลห้องผ่าตัด ที่จะดูแลผู้ป่วยให้ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ในขณะที่ต้องป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับผู้ป่วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Roedel & Nystrom (1988) ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีการรับรู้คุณลักษณะของงานด้านความหลากหลายของงานอยู่ในระดับสูง

คุณลักษณะของงานด้านเอกลักษณ์ของงาน อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.27$) การปฏิบัติงานทางห้องผ่าตัดที่มีความหลากหลายในเทคนิคและวิธีการผ่าตัดของแพทย์แต่ละคนแต่ละสถาบัน เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีในการผ่าตัดแต่ละชนิดบางอย่าง ละเอียดละเอียด บอบบาง ชำรุดเสียหายได้ง่าย ทำให้พยาบาลต้องสนใจและใช้เวลาในการดูแลรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้มาก ขณะเดียวกันการพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัดจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ทั้งในระยะก่อนผ่าตัด ระหว่างผ่าตัด และระยะหลังผ่าตัดในห้องพักฟื้นอย่างต่อเนื่อง (เรณู อาจสาตี, 2540) คือเป็นลักษณะการพยาบาลที่มีผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง เป็นแบบองค์รวม การมีส่วนร่วมในการวางแผนให้บริการสุขภาพแก่ผู้ป่วยทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การดูแลรักษาโรค การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งการที่ต้องให้ผู้ป่วยและญาติหรือ ลงนามยินยอมรับการรักษาพยาบาลก่อนรับการรักษาด้วยการผ่าตัด พยาบาลห้องผ่าตัดตระหนักและเข้าใจถึงเอกลักษณ์ของวิชาชีพการพยาบาลผ่าตัดเป็นอย่างดี (กันยา ออประเสริฐ, 2542) ซึ่งพยายาม เน้นการส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ ให้การพยาบาลที่ต้องรับฟังและตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัว ในทุกระยะการผ่าตัด จึงเป็นเหตุผลให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่าพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดมีการรับรู้คุณลักษณะของงานด้านเอกลักษณ์ของงานอยู่ในระดับสูง

คุณลักษณะของงานด้านความมีอิสระในการทำงาน อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.90$) อธิบายได้ว่า พยาบาลเป็นส่วนหนึ่งของทีมการรักษาพยาบาลทางห้องผ่าตัดที่มีความสำคัญมาก (เรณู อาจสาตี, 2540) ต้องรับผิดชอบในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้ป่วย ให้การพยาบาลอย่างครอบคลุมแบบองค์รวม ทั้งระยะก่อน ขณะและหลังผ่าตัด เป็นการปฏิบัติงานที่ต้องใช้วิจารณญาณในการบริการที่เหมาะสมกับสภาวะการเจ็บป่วยและการผ่าตัดต่อผู้ป่วยแต่ละราย ต้องใช้ความรู้ความสามารถทักษะหลายด้าน ต้องคล่องแคล่วว่องไว ทั้งการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การตัดสินใจประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้า การมอบหมายงานที่เหมาะสมตามความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล รวมไปถึงการปฏิบัติการพยาบาลที่แตกต่างจากงานทาง

หอผู้ป่วย เป็นการปฏิบัติงานที่หลากหลาย ยุ่งยาก ซับซ้อน พยาบาลห้องผ่าตัดในงานวิจัยครั้งนี้ จึงมีความคิดเห็นว่าเป็นการมีอิสระในการทำงาน ตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับสูงทุกข้อ ดังที่ Leddy and Pepper (1998 อ้างถึงในพวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2546; สมจิต หนูเจริญกุล, 2543) กล่าวถึงคุณลักษณะของการปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพของพยาบาลไว้เป็นข้อแรกว่าต้องมีเอกลักษณ์ในวิชาชีพ คือการมีอิสระในการปฏิบัติการพยาบาลที่อยู่ในขอบเขตของวิชาชีพ การมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง เพื่อประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ ช่วยให้พยาบาลเกิดความภาคภูมิใจ มองเห็นคุณค่าของตนเองและพึงพอใจงานที่ตนทำ มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองในฐานะวิชาชีพ เพื่อคงไว้ซึ่งการปฏิบัติการพยาบาลที่ดี มีมาตรฐานและทันกับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ

คุณลักษณะของงานด้านผลป้อนกลับของงาน โดยรวมอยู่ในระดับสูงเช่นกัน

($\bar{X} = 3.51$) แสดงว่า พยาบาลห้องผ่าตัดรับรู้ถึงประสิทธิผลของงานที่ตนเองได้พยายามทุ่มเทในการปฏิบัติงานไปแล้ว โดยการประเมินจากผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน การดำเนินงานให้เป็นไปตามที่คาดหมายเป็นสิ่งที่พิจารณาได้จากผลงาน เป็นการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลในระดับตติยภูมิที่เป็นแหล่งของการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพต่างๆ รวมทั้งมีการศึกษาวิจัย ลักษณะของงานพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเหล่านี้ จึงต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งด้านการบริการและการศึกษาวิจัย จำเป็นต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน แจ้งผลป้อนกลับให้ผู้ปฏิบัติงานรับทราบ เพื่อเป็นข้อมูล แนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเกิดผลดีที่สุดต่อผู้ป่วยที่มารับบริการ ดังที่ Hackman and Oldham (1998 อ้างถึงใน สมยศ นาวิกาน, 2546: 384) เสนอแนะว่าการป้อนกลับของงานจะนำไปสู่สถานะทางจิตใจที่บุคคลเข้าใจว่าเขาสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพเพียงไร จะทำให้รู้สึกมีความพอใจในงาน เกิดความทุ่มเทความพยายามในการปฏิบัติงาน และไม่ขาดงานหรือลาออกจากงาน

การปฏิบัติพยาบาลในห้องผ่าตัด มีคุณลักษณะของงานที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากหน่วยงานอื่น เป็นงานที่มีความหลากหลาย มีความสำคัญ มีอิสระในการทำงานพยาบาลวิชาชีพต้องสามารถปฏิบัติงานหลายด้าน ในการให้บริการสุขภาพแก่ผู้ป่วยและครอบครัว ทั้งการจัดเตรียมความพร้อมของสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ การเป็นพยาบาลส่งเครื่องมือพยาบาลช่วยเหลือทีมผ่าตัด และเคร่งครัดต่อเทคนิคปลอดภัย อีกทั้งต้องปฏิบัติงานประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานถูกต้อง รวดเร็ว รวมทั้งมีการสะท้อนผลป้อนกลับของงานที่ดี ทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ดังผลการศึกษาในครั้งนี้ซึ่งพบว่าคุณลักษณะของงาน ของพยาบาลห้องผ่าตัด โดยรวมอยู่ในระดับสูง

1.3 ความฉลาดทางจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ

ความฉลาดทางจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 แสดงว่า พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดมีพฤติกรรมจริยธรรมที่ดี รู้ถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติต่อผู้ป่วยในฐานะที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อกัน มีหลักความประพฤติที่พึงงามรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ เมื่อจำเป็นต้องเผชิญปัญหาทางจริยธรรม มีหลักจริยธรรมพื้นฐานของวิชาชีพพยาบาล ได้แก่ ความสุภาพอ่อนโยน ความเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ทั้งนี้วิชาชีพพยาบาลถือว่าจริยธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญของวิชาชีพ (อุบลรัตน์ โพธิ์พัฒนชัย, 2545) เพราะการปฏิบัติพยาบาลเป็นการปฏิบัติต่อมนุษย์ในยามเจ็บป่วยที่มีจิตวิญญาณและมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการพยาบาลผ่าตัดผู้ปฏิบัติงานต้องพบกับสถานการณ์ด้านจริยธรรมและศีลธรรมในการดูแลผู้ป่วยที่จะได้รับการผ่าตัด ทั้งความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความอดทน ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย และความรู้รักสามัคคี ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อยู่ในระดับดี ย่อมส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน กล่าวคือการที่พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดมีความคิด ความฉลาดทางจริยธรรม คือ มีความสุภาพอ่อนโยนต่อผู้รับบริการทุกคนในทุกโอกาส มีความรักความสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงาน เคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ให้บริการด้วยความเสมอภาค ไม่เลือกเพศ ศาสนา มีระเบียบวินัยปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ รับผิดชอบในผลงานที่ปฏิบัติด้วยความรอบคอบ และอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับที่ พนารัตน์ วิศวะเทพนิมิต (2539) ได้ศึกษาถึงสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางการพยาบาลในปี พ.ศ. 2544-2549 พบว่า ควรมีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย แต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสม ถูกระเบียบ ปฏิบัติการพยาบาลโดยคำนึงถึงสิทธิผู้ใช้บริการ คัดดีศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง หน้าที่ และวิชาชีพ

มีผลสรุปของการสัมมนาทางพยาบาลศาสตรศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 2 เรื่องการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้านจริยธรรมในหัวข้อที่เกี่ยวกับความคาดหวังด้านจริยธรรมในบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ (วรรณิ์ เดียวอิสระ, 2536) ในด้านจริยธรรมสากล ได้แก่ ความรัก ความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้ออาทร ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้านจริยธรรมสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี ความเมตตากรุณา ความอดทน และด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต เคารพสิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบต่อ ความเสียสละ ความเอื้ออาทรเข้าใจผู้อื่น การอุทิศตน ความมีระเบียบวินัย ความไม่เห็นแก่ตัว ความฉลาดทางจริยธรรมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติพยาบาล ดังที่ฟาริดา อิบราฮิม (2541) ได้กล่าวไว้ว่าผู้ประกอบการวิชาชีพ

พยาบาลต้องเป็นผู้ที่มีหลักจริยธรรม หลักของกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแนวทางในการเพิ่มความสามารถของบุคคลต่อการประพฤติและปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของสังคม โดยส่วนรวม

นอกจากนี้บุษบา ทองดี (2546) ได้ศึกษาเพื่อประเมินระดับพฤติกรรมด้านจริยธรรม และพฤติกรรมการให้บริการพยาบาลของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง โดยใช้แนวคิดการวัดระดับพฤติกรรมจริยธรรมของสภาการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานช่วงเดือนธันวาคม 2545 จำนวน 233 คน ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงาน จำนวน 23 คน พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 144 คน และพยาบาลเทคนิค จำนวน 66 คน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านจริยธรรมและพฤติกรรมการให้บริการพยาบาลของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล จากการประเมินตนเองและการประเมินจากหัวหน้าหน่วยงาน อยู่ในระดับดี ทั้งโดยรวม และรายด้าน และงานวิจัยของ จวีวรรณ สัตยธรรม และคณะ (2545) ที่ได้ศึกษาสภาพการใช้จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1,500 คน จากโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลสังกัดกรมอื่นๆ ในกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 125 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลวิชาชีพมีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพทั้ง 5 ด้าน คือ ต่อประชาชน ต่อสังคมและประเทศชาติ ต่อวิชาชีพ ต่อผู้ร่วมวิชาชีพและต่อผู้ประกอบวิชาชีพอื่น และจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อตนเอง อยู่ในระดับมาก ทั้งโรงพยาบาลที่กำลังพัฒนาคุณภาพ และโรงพยาบาลที่ได้รับการพัฒนาและรับรองคุณภาพแล้วทั้ง HA และ ISO

ส่วนความเสียหาย ความอดทน และความเมตตาากรุณา มีการรับรู้ในระดับต่ำกว่าภาพรวมเล็กน้อยอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะในสภาวะการณ์ปัจจุบัน วงการแพทย์ได้นำเทคโนโลยีใหม่ๆ ทั้งเทคนิคและเครื่องมือต่างๆ มาใช้ในการผ่าตัด เพื่อผลการรักษาที่เชื่อว่าจะเกิดประสิทธิภาพต่อผู้ป่วยมากยิ่งขึ้น การปฏิบัติจึงเน้นความรู้และทักษะเรื่องเครื่องมือในการผ่าตัด ทำให้ขาดองค์ความรู้ซึ่งนำการปฏิบัติงานเชิงวิชาการพยาบาล จึงขาดความชัดเจนไปในบางลักษณะของการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงอาจทำให้ความฉลาดทางจริยธรรมในด้านความเสียหาย ความอดทนและความเมตตาากรุณา ของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดอยู่ในระดับปานกลาง

พยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นส่วนหนึ่งของทีมการรักษาพยาบาลทางห้องผ่าตัด ที่มีความสำคัญมาก (เรณู อาจสาตี, 2540) มีภาระงานที่เคร่งเครียดและรับผิดชอบสูง ต้องประสบกับความคาดหวังในบริการพยาบาลจากผู้ป่วยและทีมสุขภาพ มีโอกาสเผชิญปัญหาจริยธรรมได้ตลอดเวลา เพราะการปฏิบัติงานในห้องผ่าตัดเป็นงานที่ปฏิบัติในช่วงวิกฤติของชีวิตมนุษย์ พยาบาลต้องปฏิบัติงานให้ครบถ้วนที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ

และความชำนาญ ต้องปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยจิตสำนึกในคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเพียงพอ อีกนัยหนึ่งคือการปฏิบัติกรพยาบาลห้องผ่าตัดต้องอยู่บนความฉลาดทางจริยธรรม โดยที่ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าความฉลาดทางจริยธรรมของพยาบาลห้องผ่าตัดโดยรวมอยู่ในระดับดี

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงาน ความฉลาดทางจริยธรรมกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ

2.1 คุณลักษณะของงาน กับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ

คุณลักษณะของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ($r=0.60$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า การรับรู้คุณลักษณะของงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ อธิบายได้ว่าเมื่อพยาบาลห้องผ่าตัดโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ มีการรับรู้ลักษณะของงานหรือลักษณะงานที่ปฏิบัติอยู่ ว่าเป็นลักษณะงานที่ดี มีความสำคัญ ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน ดังที่ Hackman and Oldham (1998) ได้กล่าวไว้ว่าการที่บุคคลรับรู้ถึงคุณลักษณะของงาน ที่ประกอบด้วยความหลากหลายของงาน ความมีเอกลักษณ์ของงาน ความสำคัญของงาน ความมีอิสระในการทำงาน และผลป้อนกลับของงาน จะทำให้รู้สึกรับผิดชอบในงานที่ปฏิบัติ พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

นอกจากนี้พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดต้องเต็มใจและตั้งใจที่จะเข้ามาปฏิบัติงานในงานการพยาบาลผ่าตัด โดยเห็นว่าการปฏิบัติงานพยาบาลห้องผ่าตัดมีความแตกต่างจากงานหอผู้ป่วยที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะต่างๆ ที่เฉพาะเจาะจง ทั้งการจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องใช้ให้ครบถ้วน การจัดเตรียมห้องผ่าตัด สิ่งแวดล้อมของห้องผ่าตัด เป็นความรู้ความสามารถที่นอกเหนือเพิ่มเติมจากความรู้ความสามารถด้านการพยาบาลที่ดีโดยทั่วไป สอดคล้องกับการศึกษาของแจ่มจันทร์ คล้ายวงศ์ (2540) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความพึงพอใจในงาน ลักษณะงาน และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร กับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเอกชน กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 192 คน พบว่า อายุ และประสบการณ์ทำงานวิชาชีพพยาบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ

ความพึงพอใจในงาน ลักษณะงาน และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ และวันทนา ลิพิทักษ์วัฒนา (2542) ที่ศึกษาประเมินการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศูนย์เจ้าพระยายมราช จังหวัดสุพรรณบุรี และหาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศขององค์กร ลักษณะงาน ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร กับการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการ กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลประจำการ จำนวน 156 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของงานด้านความหลากหลาย ความมีเอกลักษณ์ ความสำคัญของงาน ความมีอิสระ และผลป้อนกลับงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการเช่นกัน

2.2 ความฉลาดทางจริยธรรมกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ

ความฉลาดทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ($r=.046$) แสดงให้เห็นว่าพยาบาลห้องผ่าตัดที่มีความฉลาดทางจริยธรรมดีก็จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานสูง อธิบายได้ว่าการที่พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดมีพฤติกรรมจริยธรรมที่ดี รู้ถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติต่อผู้ป่วย รู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ มีหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานของวิชาชีพพยาบาล มีความสุภาพอ่อนโยนต่อผู้รับบริการทุกคนในทุกโอกาส มีความรักความสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงาน มีความซื่อสัตย์ เคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์เพื่อทำหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ (สิวลี ศิริไล, 2548) ตระหนักและสนใจที่จะหาวิธีพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นเสมอ ทำให้สามารถปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กันไปกับการปฏิบัติงานทางด้านวิทยาศาสตร์

การปฏิบัติการพยาบาลในห้องผ่าตัด เป็นการดูแลที่ซับซ้อนทั้งผู้ป่วยและเทคโนโลยีของเครื่องมือ ตลอดจนการประเมินปัญหาเพื่อให้ทราบความต้องการของผู้ป่วยที่แท้จริง พยาบาลที่ปฏิบัติงานในห้องผ่าตัดต้องเผชิญหน้าต่อการแก้ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานให้บริการพยาบาลผ่าตัดในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ นอกจากต้องมีความสามารถในการให้บริการรักษาพยาบาลที่ดีแล้ว ก็จำเป็นต้องมีความฉลาดทางจริยธรรมในการปฏิบัติงานด้วย เพื่อเป็นพื้นฐานให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลดีโดยรวมต่อผู้ป่วย ความเชื่อถือไว้วางใจ และความยกย่องที่ผู้ป่วยมีให้ต่อการปฏิบัติงานของพยาบาล ทำให้พยาบาลมีความสุข และความพึงพอใจในการทำงาน และผลการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งพบว่า คุณลักษณะของงาน ความฉลาดทางจริยธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัดโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับสูง แสดงถึงการรับรู้ระดับความสามารถของพยาบาลห้องผ่าตัดอยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดยเฉพาะด้านกิจกรรมการทำงาน พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดสามารถปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลตามหลักปราศจากเชื้อได้อย่างครบถ้วน สามารถเตรียมอุปกรณ์ห้องผ่าตัดให้พร้อมใช้ในการปฏิบัติงาน มีทักษะในการใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์และเทคโนโลยีเพื่อให้บริการอย่างปลอดภัย ผู้บริหารทางการพยาบาลจึงควรใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมสนับสนุนให้สิ่งเหล่านี้คงอยู่และพัฒนาให้สูงยิ่งขึ้น ส่วนด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในความสามารถทำวิจัย การมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางาน รวมทั้งการจัดทำเอกสารและคู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติและดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยและครอบครัว ผู้บริหารทางการพยาบาลควรหาแนวทางส่งเสริม หรือกระตุ้นให้พยาบาลห้องผ่าตัดพัฒนาตนเองให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้เข้าร่วมประชุมอบรมการทำวิจัย และการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในงานวิจัย เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญสามารถนำไปประยุกต์ หรือปรับปรุงใช้ในการปฏิบัติงานได้ หรือควรมีการมอบหมายงานเฉพาะหรือเป็นพิเศษในด้านนั้นๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ได้แสดงความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของตน ให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงานในภาพรวมได้

2. ผู้บริหารทางการพยาบาลควรตระหนักถึงความสำคัญของคุณลักษณะของงานและใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าให้สูงยิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนากลยุทธ์หรือวิธีการที่จะให้พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดมีการรับรู้ลักษณะงานที่มีความเฉพาะ มิใช่มุ่งเน้นแต่เพียงการเป็นพยาบาลส่งเครื่องมือ (Scrub nurse) และพยาบาลช่วยทั่วไป (Circulating nurse) เท่านั้น แต่ต้องให้การพยาบาลผู้ป่วยแบบองค์รวมและต่อเนื่อง มีการใช้กระบวนการพยาบาลรักษามาตรฐานการพยาบาลผ่าตัดให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการบริการและการส่งเสริมสุขภาพ ให้สามารถส่งเสริมการดูแลตนเองของผู้ป่วยและญาติให้มีศักยภาพเหมาะสม ย่อมเกิดผลดีต่อความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน

ส่วนความฉลาดทางจริยธรรม ผู้บริหารทางการพยาบาลต้องสนใจพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จะช่วยเพิ่มระดับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพได้ โดยสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพพัฒนาตนเองให้รู้จักอดทนต่อสถานการณ์ ปรับตัวได้ มีจิตใจดีงาม เสียสละ เมตตากรุณา ในการปฏิบัติงานทั้งแก่ผู้ป่วยและผู้ร่วมงาน ไม่ยึดติดกับความคิด ทำงานเพื่องาน เพื่อตน และเพื่อส่วนรวม การรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน การจัดประชุมกลุ่มย่อยในหน่วยงานเป็น

ประจำสัปดาห์ เพื่อเป็นการสื่อสารถึงกัน และร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานร่วมกัน รวมไปถึงการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้แก่ผู้ปฏิบัติงานก็เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ศึกษาทดลองหรือสร้างนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของงานที่เฉพาะเจาะจง เช่น โครงการพัฒนาอุปกรณ์ประคองข้อมือชนิดผ้าใบที่ใช้ประคองข้อมือสำหรับผู้ป่วยพักฟื้นกดทับเส้นประสาทบริเวณข้อมือ โดยทีมกิจกรรมบำบัด ภาควิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟู คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้พัฒนาผ้าใบระบายอากาศได้ดี ผู้ใช้สามารถทำกิจกรรมประจำวันได้ไม่ยึดอัด โครงการประดิษฐ์เพดานเทียมสำเร็จรูปจากวัสดุเหลือใช้เพื่อทารกเพศชายคลอดก่อนกำหนด จากทีมงานทันตกรรม โรงพยาบาลศิริราช ที่ใช้ได้ผลดีมีความนุ่มเช่นเดียวกับจุกนม ประหยัดเวลา ลดขั้นตอนการทำงาน ลดความเสี่ยงหรือผลแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น เด็กสามารถใส่เพดานเทียมได้เร็ว และลดค่าใช้จ่ายอีกด้วย โครงการ Change management in medication administration track ของฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช หรือด้านความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อเพิ่มศักยภาพความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด ต่อไป

2. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของงาน ความฉลาดทางจริยธรรม และความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โรงพยาบาลสังกัดอื่นๆ เพื่อเป็นประเด็นนำเสนอเชิงนโยบาย ในการพัฒนาที่จะส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน และผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้รับบริการต่อไป